Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXXI № 24 (3591) Варшава, 14 червня 2026 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото з фейсбук-сторінки
Komisja Europejska w Polsce

«Майбутнє вже тут» у Вроцлаві. с. 2

У пам’ять про воїнів УНР у Пикуличах та сучасних українських героїв. с. 8

Козаки та дзвін для церкви в Ґладишеві. с. 11

ISSN 027-8254
9 770027 825269 24

eprasa.pl d6b7372e04

ТЕМА НОМЕРА

Тетяна ДАНЮЧЕНКО

«Майбутнє вже тут» у Вроцлаві

З 20 по 22 травня Вроцлавський університет приймав міжнародну конференцію «Майбутнє вже тут», присвячену майбутньому Європи та польсько-українським відносинам. Ця подія об'єднала понад 200 учасників з Польщі, України та інших частин Європи – представників академічних кіл, державних установ, дипломатії та громадських організацій. Захід, зокрема, був присвячений офіційному відкриттю Центру польсько-української співпраці Вроцлавського університету.

Подія мала не лише науковий, а й суспільний характер: її програма охоплювала теми самоврядування, міжмуніципальної співпраці, боротьби з дезінформацією, культурної взаємодії та досвіду, важливого обом країнам. Програма включала дебати щодо відбудови України, ролі університетів, міграції та майбутнього Європи, а також спеціальні заходи, зокрема присудження звання почесного доктора Вроцлавського університету українському письменнику Сергію Жадану. Конференція пройшла під почесним патронатом регіонального представництва Європейської комісії в Польщі, Посольства України в Республіці Польща, Посольства Республіки Польща в Києві, маршалка Нижньосілезького воєводства Павла Ганчажа, мера Вроцлава Яцека Сутрика та ректора Вроцлавського університету професора Роберта Олькевича, у співпраці з численними польськими та міжнародними партнерами, зокрема й Об'єднанням українців у Польщі. Подія стала одним із найважливіших академічних заходів, присвячених польсько-українському та європейському діалогу майбутнього.

Відкривала конференцію дискусія про співпрацю самоврядування польських і українських міст. Серед інших в ній виступили маршалок Нижньосілезького воєводства Павел Ганчаж, заступник мера Вроцлава Ришард Кесслер, заступник мера Маріуполя Юрій Пивоваров, директорка регіонального представництва Європейської комісії в Польщі Йоанна Стежинська-Ліндберг, голова ОУП Мирослав Скірка та інші.

Як зазначив голова Об'єднання, беручи участь в дискусії, він показав досвід, потребу і вагу міжмуніципальної і самоврядувальної співпраці між Польщею і Україною, досвід, який допомагає модернізувати українські міста і розуміти логіку європейських проєктів.

«Це була розмова про те, що відбувається на різних рівнях самоврядування, який досвід цікавий і кому, що поляки можуть показати Україні, а що українці можуть показати Польщі. Наприклад, досвід реалізації європейських проєктів є цікавим для України, але досвід стійкості громад і будування цих систем Україна може спокійно передавати до Польщі», – зазначив Мирослав Скірка.

Сергій Жадан на пікніку у Вроцлаві
Фото з фейсбук-сторінки вроцлавського гуртка ОУП

Окремо він згадав про участь Об'єднання українців у Польщі у таких процесах. За його словами, організація в низці випадків була партнером для польських міст у реалізації допомоги Україні та підтримці міжмуніципальної співпраці.

У межах програми відбулися й інші панелі – зокрема про співпрацю університетів, протидію дезінформації та культурну взаємодію. Наступного дня дискусії мали більш науковий характер: учасники презентували свої дослідження, теми й напрями роботи. Серед цікавого можна згадати розмову з письменником, публіцистом, головою українського ПЕН-клубу Володимиром Єрмоленком про те, що Україна сьогодні говорить Європі і що має сказати європейському суспільству.

Крім того, у Вроцлаві в Оссоленіум відбулася зустріч депутата Верховної Ради України Миколи Княжицького з Павлом Ковалем, головою Комітету закордонних справ Сейму Польщі і головою Ради з питань співпраці з Україною. Вона була присвячена актуальності теми Гедройця і тій лінії, яка концентрувалася на потребі польсько-української співпраці в досвіді польської і української еміграції та впливу на сьогоднішню політику.

Помітною культурною подією стало присвоєння Сергію Жадану звання doctor honoris causa Вроцлавського університету. Урочистість відбулася в університетській Аулі Леопольдіна. Того ж вечора відбулося авторське читання творів Жадана у виконанні Вроцлавського театру, а згодом сам письменник читав свої поезії. Також останнього дня конференції ще проходили дискусії, зокрема й історичні.

Треба додати, що наступного дня після закінчення конференції, 23 травня, відбувся пікнік, який організував вроцлавський гурток ОУП для мешканців Вроцлава, поляків і українців. Захід мав інтеграційний характер: учасники могли познайомитися з українською культурною активністю, поспілкуватися, скуштувати частування та провести час разом. А ще гурток організував подію з нагоди Дня Вишиванки – в саду Осолінеум зібралися українці в вишиванках, привітали одне одного зі святом і почули вітання від представників міської влади, громадських організацій та української спільноти. ●

eprasa.pl d6b7372e04

АНАЛІТИКА

Григорій СПОДАРИК

Закон не встигає за реальністю

Під час останнього засідання Сеймової комісії нацменшин було розглянуто, зокрема, доповідь Міністерства внутрішніх справ і адміністрації щодо ситуації української меншини в Польщі в контексті масштабної хвилі воєнних біженців з України.

У представленому документі відомство говорило про наявність мовних гарантій, що випливають із закону про національні та етнічні меншини, доступ до освіти, а також зростання фінансової підтримки для громадських і культурних організацій. За даними МВСіА Польщі, обсяг коштів, призначений на захист національних меншин, зріс з приблизно 18 мільйонів злотих у 2024 році до понад 25 мільйонів злотих у 2026 році. Значна частина цих грошей надходить до українських організацій, як Об'єднання українців у Польщі або Підляський науковий інститут.

Під час засідання комісії, однак, з'ясувалося, що реальність, яку описують представники українського середовища, є значно складнішою. Особливо чітко прозвучали проблеми, пов'язані з освітою та роботою організацій після появи значної кількості воєнних біженців з України. Про це говорив Марко Сирник, голова фонду «Просвіта», який багато років займається питаннями освіти. Представник української спільноти критично відреагував на фрагмент доповіді МВСіА, де зазначалося, що зацікавлення дітей у відвідуванні занять, які проходять на вихідних, знижується. Як він підкреслив, таке формулювання не відповідає реаліям освітньої системи Польщі.

«Польська освітня система передбачає роботу в режимі п'яти днів на тиждень, а не в суботу і неділю. Тому, відповідно до польського законодавства, неможливо проводити заняття в ці дні», – зазначив представник української громади. Він також нагадав, що українські організації вже багато років порушують питання про можливість організувати навчання української мови саме у вихідні, особливо у великих містах. Нині діти після занять у своїх школах часто змушені доїжджати до інших закладів, де працюють міжшкільні групи з вивчення української мови. Заняття відбуваються пізно вдень або ввечері, що ускладнює участь і впливає на зменшення кількості учнів.

Ще однією темою, яку було порушено під час засідання, стало спільне навчання дітей української меншини та мігрантів з України. Чинні норми передбачають, що навчання меншинної мови стосується лише громадян Польщі, які належать до відповідної національної меншини. На практиці це означає, що діти громадян України, навіть якщо вони відвідують ті ж школи й користуються однією мовою, формально не можуть бути прийняті до тих самих груп.

Марко Сирник наголосив, що ця проблема існує вже багато років, але після 2022 року стала особливо помітною. Український лідер також зазначив, що Міністерство національної освіти проводило перевірки органів самоврядування, які організовували спільні групи для дітей меншини та мігрантів, а деякі громади було зобов'язано повернути частину освітніх субвенцій.

«Отже, таке спільне навчання неможливе, і ми це чуємо щонайменше з 2011 року», – підкреслив Марко Сирник. На його думку, чинні норми не відповідають соціальній реальності, у якій історична українська меншина та нова хвиля міграції дедалі частіше діє в одному мовному та культурному просторі.

Марко Сирник також говорив про проблеми, пов'язані з браком підтримки для вчителів української мови. Фонд «Просвіта» звертався до семи кураторій з проханням створити посади методичних консультантів для педагогів, проте більшість відповідей зводилася до того, що групи вчителів надто малі, щоб створювати такі посади.

Представниця Міністерства національної освіти не відреагувала безпосередньо на зауваження, заявивши лише про необхідність зібрати інформацію від кураторій і підготувати письмові відповіді.

Дискусія також показала, що держава не має чітких прогнозів щодо майбутнього української спільноти в Польщі після зростання хвилі воєнних біженців. МВСіА повідомило, що за останні десять років польське громадянство отримало приблизно 40 тисяч громадян України, з них – майже 11 тисяч лише у 2025 році. Натомість Марко Сирник звернув увагу, що частина біженців повертається до України, зокрема під впливом соціальної напруги та інцидентів, спрямованих проти українців у Польщі.

Засідання комісії показало, що, попри стабільну систему фінансування та формальні правові гарантії, дедалі виразніше видно невідповідність законодавства реаліям, що постали після 2022 року. Особливо це стосується освіти, де чинні норми й надалі розділяють історичну українську меншину та нову спільноту мігрантів і біженців, хоча на практиці обидві групи дедалі частіше перетинаються. Крім того, незважаючи на слова МВСіА про зростання фінансування, представники середовищ меншин уже давно звертають увагу – зокрема на засіданнях парламентського комітету, що в останні роки, попри номінальне збільшення державних дотацій, реальні витрати організацій значно зросли. Це стосується передусім зарплат адміністративного й освітнього персоналу, витрат на культурні та освітні заходи, оренди приміщень, бухгалтерського обслуговування, а також видавничих і медійних витрат. Лідери організацій теж підкреслювали, що система грантів, заснована на щорічному поданні заявок, ускладнює довгострокове планування, а зростання фінансування не завжди компенсує інфляційний тиск. У випадку українських організацій додатково було зазначено, що більш інтенсивна діяльність після 2022 року, пов'язана з хвилею біженців з України, значно збільшила організаційне навантаження, яке не завжди супроводжується адекватним зростанням кадрових і фінансових ресурсів. ●

eprasa.pl d6b7372e04

Другий Літературний фестиваль у Перемишлі

Перемиський відділ ОУП запрошує 25-27 липня на другу едицію літературного фестивалю «Місто з рікою».

Як і минулого року, відбудеться він у Перемишлі, «у місті, зверненому до річки, у багатоголоссі мов, з увагою до сусідів, з великим акцентом на польсько-український діалог», – пишуть організатори.

У програмі численні зустрічі з провідними письменниками й перекладачами Польщі, України та Німеччини, а також багата пропозиція супутніх заходів – перформативні читання, концерти, вистави, виставки, ранкова йога над Сяном, піші та велосипедні екскурсії з оповідями тощо. Повну програму можна вже знайти на сайті Народного дому та фейсбук-сторінці фестивалю.

Зараз організатори події шукають волонтерів та волонтерок.

«Якщо ти так само, як і ми, любиш літературу і водночас хочеш стати співтворцем унікальної культурної події – запрошуємо доєднатися до команди „Міста з рікою". Разом із нами в тебе буде можливість зробити добру справу та збагатити фестиваль своєю енергією!» – заохочують долучитися до організації літературного свята над Сяном діячі ОУП.

Кого шукають? Активних, відповідальних людей, готових взятися за найрізноманітніші завдання – від надання інформації, облаштування фестивальних зон, допомоги на зустрічах з авторами та роботи з людьми до, звісно ж, носіння стільців та встановлення наметів. А ще: «Тих, хто буде сміятися разом із нами й зробить атмосферу під час фестивалю незабутньою!» – наголошують організатори події.

Форма заявки розміщена на сайті Народного дому (narodnyjdim.pl) і фейсбук-сторінці фестивалю (Miasto z rzeką I Місто з рікою – Festiwal Literacki w Przemyślu).

У разі питань можна звертатися на електронну пошту: miastozrzeka@ukraincy.org.pl.

Фото Павла Лози

Долучайся до створення історії 50-го фестивалю JarmaRock FEST!

Організатори цьогорічного фестивалю JarmaRock FEST у Ґданську, який відбудеться 20-21 листопада, готують особливу ініціативу. Оскільки цьогорічна едиція буде ювілейною, вони закликають долучитися до створення історії, ділячись розповідями та смішними історіями з Молодіжного ярмарку.

Крім цього, організаторам можна надсилати фотографії зі своїх або сімейних альбомів і відео, які можуть бути у ваших архівах. Також можете поділитися аксесуарами чи різними дрібничками з Ярмарку, які, можливо, просто лежать без діла на горищі чи в кімнаті.

«Незалежно від того, чи був то перший, двадцятий чи останній Ярмарок – будемо раді усьому!» – запрошують приєднатися до ініціативи організатори JarmaRock FEST.

Щоб передати фото, предмети, спогади, потрібно залишити коментар на фейсбук-сторінці заходу (JarmaRock FEST). Або написати в особисті повідомлення, чи звернутися на електронну пошту: promocja.jarmarock@ukraincy.org.pl.

«Розповіді, фото та відео можна надсилати відразу. Якщо хочеш вислати якісь артефакти, ми надамо деталі відправлення після того, як напишеш нам. Якщо маєте питання, ми на зв'язку, звертайтесь!» – заохочують організатори.

Нагадаємо, Молодіжний ярмарок у Ґданську «JarmaRock FEST» – наймасштабніша українська молодіжна музично-театральна подія, яку проводить українська меншина у Польщі. Цьогоріч вона відбудеться 50-й раз.

День національних меншин в Ольштині

Ольштинський гурток ОУП на своїй фейсбук-сторінці запрошує 13 червня відвідати День національних меншин. Це подія з понад 30-річною традицією, яка щорічно об'єднує жителів регіону навколо цінностей різноманітності, ідентичності та співпраці. У мистецькій програмі беруть участь гурти, ансамблі та виконавці, що представляють меншинні громади.

Крім концерту, розваг й ігор для цілих сімей, кожні меншини будуть презентувати себе на окремих стендах.

Ідея організаторів, яким є Ольштинське товариство німецької меншини, уже багато років залишається тією самою – в атмосфері пікніка біля стендів, слухаючи концерти та перш за все спілкуючись одне з одним, мешканці регіону різних національностей можуть навчитися поваги та толерантності й інтегруватися.

Подія відбудеться за адресою: Kuźnia Społeczna, ul. Marka Kotańskiego 1. Вхід на День національних меншин в Ольштині – вільний. Початок заходу – 10:00.

Звернення до президентів США та Польщі й польського уряду щодо повернення росією викрадених українських дітей

1 червня – у Міжнародний день захисту дітей – громадська ініціатива «Євромайдан-Варшава» звернулася до президента США Дональда Трампа, президента Польщі Кароля Навроцького та лідерів демократичних країн із закликом посилити політичний, дипломатичний та санкційний тиск на владиміра путіна й зробити повернення викрадених українських дітей ключовою умовою будь-яких переговорів з росією.

Заклик було зроблено під час пам'ятного заходу, присвяченого українським дітям, які загинули, отримали поранення або були незаконно депортовані внаслідок російської агресії. Подія відбулася на Замковій площі у Варшаві.

Як зазначають організатори, вона зібрала представників української громади, польських активістів та мешканців столиці.

eprasa.pl d6b7372e04

Центральним елементом заходу стала символічна інсталяція, присвячена пам'яті наймолодших жертв війни. На площі було встановлено хрести, фотографії вбитих дітей та свічки. Інсталяція мала на меті вшанувати пам'ять тисяч українських дітей, чиї життя були спустошені війною, та привернути увагу до долі тих, хто досі перебуває в росії або на тимчасово окупованих територіях.

Під час події учасники також підписали міжнародну петицію «Час повернути викрадених дітей!», звернену до світових лідерів. Документ закликає уряди демократичних країн визнати повернення депортованих українських дітей одним із найвищих пріоритетів міжнародної політики щодо росії та використати всі доступні дипломатичні інструменти для їхнього повернення до сімей та на батьківщину.

О 18-й годині учасники вшанували хвилиною мовчання пам'ять дітей, які загинули внаслідок російської агресії.

За офіційними українськими даними, з початку повномасштабного російського вторгнення загинуло понад 700 дітей та понад 2500 отримали поранення. Близько 2,6 мільйона дітей були змушені покинути свої домівки, тоді як українська влада підтвердила понад 20 000 випадків незаконного вивезення українських дітей до росії.

Сімейний пікнік до Дня захисту дітей у Варшаві

Кілька тисяч учасників відвідали цьогорічний Сімейний пікнік до Дня захисту дітей, який відбувся 31 травня у варшавському форті Вавжишев.

«Це був день, сповнений музики, виступів, майстер-класів, розваг, спорту, навчання першої допомоги, обміну іграшками та спільного проведення часу», – пишуть про другий Сімейний пікнік організатори – Фонд Uniters.

Хоча захід був відкритим для всіх мешканців Варшави, з самого початку представники фонду особливо дбали про те, щоб діти, якими опікується організація та її партнери, мали справді виняткове свято. Ці діти часто стикаються з труднощами, яких не знають їхні однолітки.

«Ми вважаємо, що нам вдалося створити для них день, сповнений радості, безпеки та гарних спогадів», – пишуть організатори.

Учасники цьогорічного пікніка насолоджувалися виступами на сцені та дитячими виставами, творчими майстер-класами й розвагами, демонстраціями першої допомоги для дітей та батьків, мінітренінгами з дронами, театром і фізичною активністю. Було, звісно, й частування, обмін екологічними іграшками та зона відпочинку для всієї родини.

Партнером заходу виступило Об'єднання українців у Польщі.

Фото з фейсбук-сторінки Uniters,
автор фото Кароль Якубовський

У Дубинах вшанували пам'ять петлюрівців та їхнього отамана Симона Петлюри

З ініціативи Підляського наукового інституту (ПНІ) 27 травня було відслужено панахиду на старому православному кладовищі в Дубинах біля пам'ятника «Борцям за волю України», де поховані колишні воїни Армії Української Народної Республіки, які у міжвоєнний період жили у Гайнівці.

Нагодою для вшанування пам'яті воїнів Армії УНР, що спочивають в Дубинах, стали 100-ті роковини смерті їхнього головного отамана Симона Петлюри, який загинув 25 травня 1926 року в Парижі.

Як читаємо у повідомленні на сайті ПНІ, на панахиді присутніми були війт ґміни Гайнівка Люцина Смоктунович, представники українського середовища Підляшшя, зокрема заступник голови Союзу українців Підляшшя (СУП) доктор Андрій Артем'юк, директор Підляського наукового інституту та співголова Спільної комісії уряду та національних і етнічних меншин доктор Григорій Купріянович, головний редактор українського часопису Підляшшя «Над Бугом і Нарвою» та заступник директора Підляського наукового інституту Юрій Гаврилюк, голова Наукової ради Підляського наукового інституту доктор габ. Роман Висоцький, професор Університету Марії Кюрі-Склодовської; голова гайнівського відділу СУП Роман Сидорук, який протягом десятиліть доглядає за могилами воїнів УНР в Дубинах, голова гайнівського гуртка Православного братства свв. Кирила і Мефодія Люцина Рушук.

З промовою до учасників панахиди звернулися настоятель православної парафії в Дубинах отець протоієрей Андрій Жуковицький та директор ПНІ доктор Григорій Купріянович.

Опісля відзначень в Дубинах у Міській публічній бібліотеці ім. доктора Тадеуша Раковецького в Гайнівці можна було прослухати лекцію підляського історика, професора, доктора габ. Романа Висоцького з Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні «Гайнівські історії воїнів армії Української Народної Республіки («петлюрівців») у міжвоєнний період».

Захід провели Підляський науковий інститут, Союз українців Підляшшя та Міська публічна бібліотека ім. доктора Тадеуша Раковецького в Гайнівці.

Фото із сайту Підляського наукового інституту

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl d6b7372e04

Петро АНДРУСЕЧКО, Київ

Суперечка про УПА на тлі справжньої війни

Від кінця травня у польсько-українських відносинах знову добряче іскрить. Причиною стало присвоєння президентом Володимиром Зеленським одному з бойових військових підрозділів імені «героїв УПА». Це викликало хвилю критики з боку низки польських політиків. Президент Польщі Кароль Навроцький заявив, що у зв'язку з рішенням українського президента вимагатиме позбавлення Зеленського найвищої нагороди країни – ордена Білого Орла. Польські медіа та соцмережі заполонили різноманітні «коментатори з українських питань». При цьому могло скластися враження, що чимало з них просто змагаються у тому, хто виявиться радикальнішим у своїх судженнях, де губляться факти, а на першому місці грають емоції. З українського боку таких коментарів значно менше, і це зрозуміло, аже триває війна.

5 червня до Варшави прибув керівник Офісу президента України Кирило Буданов, головною метою візиту було питання скандалу, який вибухнув довкола рішення президента України. Зустріч була ініційована Києвом. Буданов зустрівся із заступником глави МЗС Польщі Марціном Босацьким.

«Босацький виклав позицію Польщі, наголосивши, що рішення президента України викликало біль та обурення у польському суспільстві, яке підтримує Україну, що захищається, від початку російської агресії», – повідомило Міністерство закордонних справ Польщі.

У польському міністерстві також наголосили, що взаємні відносини мають будуватися на основі історичної правди, поваги до жертв та діалогу.

«Українська сторона сама призвела до цієї проблеми, тож нехай тепер шукає рішення. Наразі тривають переговори моїх людей з главою Офісу президента Зеленського паном Будановим (...). Наразі вся відповідальність лежить на українській стороні, щоб якось залагодити цей абсолютно непотрібний конфлікт історичних інтерпретацій», – прокоментував прем'єр Польщі Дональд Туск візит Буданова до Варшави.

Раніше міністр оборони Польщі Владислав Косіняк-Камиш звернувся до президента України з тим, щоб він переглянув своє рішення, наголосивши на неприйнятності героїзації УПА для поляків.

Позбавити Зеленського ордена

Бурхлива польська реакція з'явилась після того, як 26 травня Володимир Зеленський присвоїв почесне найменування імені «героїв УПА» окремому центру спеціальних операцій «Північ» ССО. В указі президента було зазначено, що мета цієї події – «відновлення історичних традицій національного війська, зважаючи на зразкове виконання покладених завдань під час захисту територіальної цілісності та незалежності України».

Наступного дня, коли це рішення стало відомим громадськості, у Польщі залунала гостра реакція з боку польської правиці. Пшемислав Чарнек, колишній міністр освіти з партії «Право і справедливість», написав: «Важко назвати це інакше, ніж демонстрацією крайньої невдячності щодо народу, який від першого дня війни відкрив перед Україною свої кордони».

Критикою рішення Зеленського зайнялися не лише представники польських правих. Своє слово, а як же інакше, узяв також колишній прем'єр Лешек Міллер, відомий своїми антиукраїнськими висловлюваннями. Він закликав президента Кароля Навроцького позбавити Зеленського ордена Білого Орла – найвищої польської державної нагороди, яку Зеленський отримав від президента Анджея Дуди у 2023 році.

І Навроцький підхопив цю ідею. У розмові з журналістами 29 травня він заявив, що «рішення Зеленського зіграло на руку російській пропаганді».

«Це також доказ того, що ті, хто говорив, що Україна повинна входити до Європейського Союзу без жодних умов, дуже помилялися», – сказав президент Польщі.

Він також додав, що Зеленський продемонстрував, що «Україна з ментальної точки зору – прославлення бандитів, убивць з Української повстанської армії – не готова бути частиною європейської родини».

На його думку, «Україна може формувати свою політику пам'яті, свою історичну політику», однак Польща «також має право формувати свою політику пам'яті та історичну політику». І у зв'язку з цим пообіцяв, що під час засідання Капітули Орла Білого 8 червня запропонує позбавити Володимира Зеленського ордена.

Разом із цим у Польщі фактично розпочався «фестиваль» критики Зеленського. До нього приєднався навіть колишній президент Лех Валенса.

«Президент України, відзначаючи бандитів з УПА, образив мене і всіх наших убитих співвітчизників. У зв'язку з цим я публічно зняв український прапор з грудей. Українському народу й надалі допомагатиму в боротьбі з совєтами. Президенту Зеленському відмовляю у підтримці!», – написав Валенса.

Зі свого боку колишній посол Польщі в Україні Бартош Ціхоцький розіслав польським ЗМІ лист, у якому написав, що у зв'язку з цією ситуацією повернув орден «За заслуги», який він отримав від президента України у 2022 році.

Українська відповідь

З українського боку також з'явилися емоційні голоси, але їх було значно менше. Висловився мер Львова Андрій Садовий. Він нагадав, що президент України, отримуючи найвищу нагороду Польщі – орден Білого Орла у 2023 році, заявив, що приймає його від імені українського народу та української армії.

«Наступник Дуди Кароль Навроцький сьогодні виступив з ініціативою позбавити Зеленського цієї нагороди. Причиною стало те, що один із підрозділів ЗСУ отримав назву „героїв УПА". Цікаво буде подивитися, як пан Навроцький їхатиме забирати цю нагороду в українських військових. Наразі він, наскільки відомо, не наважувався перетинати український кордон. Війна проявляє всіх: і тих, хто безпосередньо в ній, і тих, хто спостерігає збоку», – зазначив Садовий.

Мер Львова також додав, що українці назавжди запам'ятають вчинок польського народу та його допомогу. Однак «те, що сьогодні ініціював Навроцький, на жаль, також залишиться в пам'яті», хіба що, замість «чіплятися до назв українських військових частин», польська влада сконцентрується на підтримці українського війська, «яке тримає найбільший фронт у Європі з часів Другої світової війни».

На думку колишнього очільника Українського інституту національної пам'яті Володимира В'ятровича, «саме крок

eprasa.pl d6b7372e04

польського, а не українського президента спрямований на погіршення стосунків між нашими країнами».

«Рішення Зеленського жодним чином не стосується Польщі, рішення Навроцького стосується очільника України», – написав В'ятрович.

Ситуацію вирішило прокоментувати МЗС України увечері 29 травня.

«Прикро, що це відбувається всупереч ширшому тренду на вирішення проблемних питань українсько-польських відносин, який спостерігався протягом попередніх півтора року», – зазначив речник міністерства Георгій Тихий.

Він нагадав, що сторони відновили процес пошуків та ексгумацій, а також поновили роботу Конгресу істориків після багаторічної перерви. Тихий підкреслив, що від взаємних суперечок виграє лише москва. І українські воїни, які захищають не лише свою країну, а й усю Європу, не мали наміру образити польський народ.

«Для них боротьба УПА символізує виключно протистояння імперській політиці москви й у жодному разі не спрямована проти поляків», – підкреслив речник МЗС і додав, що Україна вдячна Польщі та польському народові, які від самого початку російської агресії підтримують її боротьбу.

3 червня висловився і сам міністр закордонних справ України Андрій Сибіга, який заявив, що назва підрозділу була вибором військових і вони «навіть близько не мали нічого антипольського на думці».

«Для них йшлося про вшанування тих, хто так само багато років тому боровся проти імперської москви, більшовицько-комуністичної окупації та репресій», – сказав Сибіга. Міністр також підкреслив, що не можна «розкручувати маховик ненависті» у ситуації, коли над українцями, поляками та іншими європейцями «знову нависає загроза з боку нашого споконвічного ворога, росії». Тому варто «знизити градус емоцій, залишити нашу спільну історію на розгляд фахівців-істориків та сфокусуватися разом на головному: протидії спільному ворогу, зміцненні нашої європейської безпеки, захисті вільного майбутнього наших народів».

Чи Україна має право розпоряджатись власними героями?

Увесь цей скандал викликає низку запитань та емоцій.

«Я вважаю, що польський президент має на це абсолютне право (…), так само як і наш український президент має суверенне право присвоювати таке найменування військовому підрозділу», – сказав колишній український журналіст і телеведучий, а нині військовослужбовець Вадим Карп'як, відкриваючи під час «Книжкового Арсеналу» дискусію «Зламаний заповіт: чому росте мур між поляками та українцями?», організовану Фондом імені Стефана Баторія.

Кшиштоф Чижевський, співзасновник Осередку «Прикордоння – мистецтв, культур, народів», який брав участь у дискусії, зауважив, що вручення найвищої польської нагороди українському президенту було дуже важливою подією, а її можливе позбавлення знизить планку наших відносин. Польський есеїст і поет зазначив, що розуміє польський і український ресентимент, але вважає, що спочатку треба навести «лад з історією на своєму боці».

Інший учасник дискусії, український письменник Андрій Любка, звернув увагу на те, що різниця між нашими країнами полягає в тому, що для Польщі Україна перебуває «або в центрі, або близько до центру щоденної політичної дискусії». Тим часом Польща не посідає такого місця в українській політиці.

На його думку, якщо Україна хоче швидко інтегруватися з Європою, вона мусить зважати на польську чутливість, тим паче, що, спостерігаючи за тенденціями в польському суспільстві, можна радше очікувати подальшого загострення настроїв щодо України. І Київ мав би ставитися до цього з практичної точки зору, тобто заздалегідь передбачати певні свої дії.

Юрій Панченко, колишній редактор і співзасновник «Європейської правди», а нині військовослужбовець, у розмові з «Gazeta Wyborcza» зазначив, що розуміє ці аргументи і готовий частково з ними погодитися. Однак, на його думку, «ми постали перед проблемою, з якою все одно неминуче зіткнулися б у процесі нашого вступу до ЄС».

Він указує на те, що діалог України з Польщею є нерівним, і польська сторона намагається розмовляти як старший брат із молодшим. Старший брат краще знає, хто є героями, кого можна вшановувати, а кого ні: «Дозвольте ми вам пояснимо, ми краще знаємо, що для вас добре». Проте варіант, за якого Україна могла б довго це терпіти, в принципі неможливий, оскільки це не знайде схвалення у значної частини українського суспільства.

Міна, яка мала вибухнути

На думку Панченка, ця ситуація, схожа на міну, яка рано чи пізно мала вибухнути. Журналіст, який роками займається польсько-українськими відносинами, нагадує, що раніше діяла неписана домовленість між президентами Анджеєм Дудою та Володимиром Зеленським, укладена за місяць до російської агресії у 2022 році. Вона передбачала, що українська сторона утримуватиметься від «героїзації» тих діячів українського націоналістичного руху, які були відповідальними за злочини проти польського народу, натомість польська сторона мала утримуватися від засудження всього українського націоналістичного руху міжвоєнного періоду та Другої світової війни. Ця угода виконувалася, поки президентом у Польщі був Дуда. Але його наступник Кароль Навроцький показав (на що, звісно, мав право), що не збирається надалі дотримуватися цього неформального компромісу. І тому, на думку українського журналіста, Зеленський також мав право не дотримуватися цієї угоди.

На початку цього року 190-й навчальний центр Сил безпілотних систем ЗСУ отримав ім'я Василя Кука, останнього командира УПА. Цей крок, однак, залишився в Польщі непоміченим. Лише наступний, який стосувався назви «героїв УПА», викликав таке обурення. За словами Панченка, Василь Кук не був безпосередньо пов'язаний з антипольськими акціями, а формулювання «герої УПА» є досить тактовним, оскільки воно не персоніфіковане. Тобто можна сказати, що воно стосується людей, які здійснили героїчні вчинки у боротьбі з російським імперіалізмом і не вчиняли воєнних злочинів.

На його думку, частина польського політичного середовища пішла на свідоме загострення, оскільки перед наступними парламентськими виборами «існує потреба ображатися на Україну та звинувачувати її в невдячності».

На жаль, Україна стала складовою частиною польської внутрішньої політики. Що насамперед непокоїть у теперішньому загостренні між Польщею та Україною – це те, що, свідомо чи ні, частина польських політиків і публіцистів підігріває антиукраїнські настрої у польському суспільстві. Це вже давно вийшло за межі нормальної критики. З 2023 року в Польщі триває «операція» під назвою «невдячна Україна». А втім, в Україні триває війна, і щодня на фронті та в тилу гинуть українці.

Сумно, що замість того, аби концентруватися на підтримці України, яка захищає решту Європи від російської загрози, дехто в Польщі пропагує негативний чи навіть ворожий образ України та українців. ●

eprasa.pl d6b7372e04

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

У пам’ять про воїнів УНР у Пикуличах та сучасних українських героїв

На українському військовому цвинтарі в Перемишлі, відомому як пикулицький цвинтар, відбулася традиційна панахида. Захід, який пройшов у останню неділю травня, відвідала низка гостей, серед яких були українські дипломати, представники Українського інституту національної пам’яті та українські організації з Польщі та України.

В рамах відзначень вулицями міста пройшла традиційна хода пам’яті та відбулась заупокійна молитва на цвинтарі біля пам’ятного знаку, встановленого на честь воїнів Армії УНР. Молебень очолив митрополит перемисько-варшавський УГКЦ Євген Попович.

Участь у заході взяли, зокрема, голова Українського інституту національної пам’яті Олександр Алфьоров, посол України в Республіці Польща Василь Боднар, генеральний консул України в Любліні Олег Куць, консул України в Ряшеві Василь Йордан, представники Почесного консульства України в Перемишлі, духовенство та українська громада Польщі.

Присутні вшанували й сучасних героїв – українських воїнів, загиблих у новітній війні, яку росія розпочала проти України у 2014 році.

Після панахиди й покладання до могили квітів від офіційних делегатів виступили запрошені гості. У своїй промові Василь Боднар наголосив на особливому значенні Пикуличів для української національної пам’яті, важливості вшанування всіх поколінь борців за незалежність України та єдності українців у світі.

– Пам’ять про тих, хто воював у минулому столітті, дає нам сили сьогодні тримати фронт, тримати державу, функціонувати й боротися, захищаючи країну, – зазначив Василь Боднар.

Посол України подякував Польщі та польському суспільству за підтримку України, а громаді українців у Польщі – за допомогу українським військовим, вимушеним переселенцям і збереження історичної пам’яті.

Також Василь Боднар наголосив на тому, що сьогодні, вшановуючи пам’ять українців, які віддали життя за Україну, слід також згадати польських військових, які загинули, захищаючи українську державу від російської агресії.

Своєю чергою Олександр Алфьоров нагадав, що вшанування в Перемишлі відбуваються у 20-ту річницю створення Українського інституту національної пам’яті та у День Києва, якому понад півтори тисячі років.

– Довгий час нам не дозволяли говорити про нашу пам’ять та національну свідомість. І тому я вдячний, що в Перемишлі є такий меморіал воїнам УНР. На жаль, у нас його немає в Києві, бо ця пам’ять роками знищувалася, – сказав голова УІНП. Він нагадав, що, як і сто років тому, поляки та українці сьогодні стоять пліч-о-пліч.

– Коли я служив у своїй бригаді, там також були добровольці з інших країн, зокрема Польщі. І зараз, і так само сто років тому не було важливо, хто якою мовою спілкується і до якого народу належить. Вони (воїни обох країн – прим. ред.) тоді захистили Європу від колосального зла, бо росіяни хотіли піти вже в Угорщину, Німеччину, Румунію, щоб залити їх кров’ю, – наголосив Олександр Алфьоров, який у 2022 році служив у територіальній обороні «Азов-Київ».

Святослав Шеремета, Мирослав Сидор, Соломія Риботицька та Ярослав Сидор

eprasa.pl d6b7372e04

Голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка також говорив про історію в контексті сучасних польсько-українських відносин. Він зазначив, що на церемонії у Пикуличах присутні польські та українські прапори, а такі річниці мають бути елементом спільної пам'яті й спадщини обох держав. Говорячи про польсько-українські стосунки, голова організації звернув теж увагу на нові труднощі у відносинах, на які, безумовно, вплинуло рішення Володимира Зеленського назвати українську військову частину на честь героїв УПА, що було прийняте 27 травня, за кілька днів до відзначень у Пикуличах.

– Зараз відносини досягли дуже складного моменту, – сказав голова Об'єднання. Очільник організації зазначив, що деякі жести можуть бути неправильно сприйняті іншою стороною.

– Жести, іноді погано продумані та негарні, не можуть зробити нас слабшими. Ми повинні усвідомлювати, що сьогодні, якщо жест чи вчинок когось образив, то я як окрема особа, як Мирослав Скірка, можу сказати: «Мені дуже шкода, ми не хотіли нікого образити». Кажу це як українець з Польщі, – звернувся голова ОУП до присутніх польською мовою, серед яких були, зокрема, дві депутатки й колишній голова Перемиської міської ради, представники польських організацій з Любліна та Перемишля.

– Я думаю, що ми винні цю відповідальність праху тих, хто похований тут, у Пикуличах, і розсіяний по цій землі, – сказав Мирослав Скірка.

Слово взяли й інші гості, зокрема депутати Львівської обласної ради (ЛОР) Святослав Шеремета та Соломія Риботицька, які вручили медалі від ЛОР двом представникам громади з Перемишля – братам Мирославу та Ярославу Сидорам. Українці отримали їх за «багатолітній внесок у вшанування української історії». Ярослав Сидор наголосив, що ці медалі є нагородою для всіх українців Перемишля, які, зокрема, у 90-х роках зробили внесок у відновлення могил воїнів УНР у Пикуличах.

У цьогорічних відзначеннях взяв участь Військовий оркестр Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного зі Львова, хор з собору УГКЦ у Перемишлі та дитячий ансамбль «Краєчка».

***

Головним організатором урочистостей на пикулицькому цвинтарі, за яким доглядає Спілка українців – «Пам'ять і спадщина», виступила греко-католицька парафія святого Івана Хрестителя у співпраці з відділом ОУП у Перемишлі. ●

ПОДІЇ

Анна Фаль
Фото надала авторка статті

У Мокрому вшанували пам'ять Кобзаря

23 травня в селі Мокре, що на Сяніччині, пролунало щире та проникливе слово про Тараса Шевченка. Шевченківський вечір, присвячений 165-річчю перенесення тіла великого Кобзаря в Україну, став для громади не просто формальною датою, а справжнім духовним єднанням, що зігріло серця кожного присутнього. Цю особливу подію організували Сяніцький відділ Об'єднання українців у Польщі та гурток ОУП у Мокрому. Захід пройшов із глибокою повагою до нашої історії та подарував усім віру в майбутнє.

Відкриваючи урочистість, голова Сяніцького відділу Мирослав Фаль звернувся до громади з важливою промовою. Він зазначив, що з нагоди 165-річчя перепоховання Тараса Шевченка ми вшановуємо не лише пам'ять великого Кобзаря, а й його незламну любов до України, адже його остання воля – бути похованим на рідній землі – стала символом вірності своєму народові та Батьківщині. Голова підкреслив, що повернення Шевченка в Україну стало подією, яка об'єднала українців навколо його слова, духу свободи та національної гідності, і сьогодні його поезія залишається живою, надихаючи нас берегти рідну мову, культуру та незалежність. Мирослав Фаль закликав пам'ятати, що Шевченко – це не лише історія, а голос народу, який звучить крізь покоління. Його пропозиція вшанувати хвилиною мовчання пам'ять усіх героїв, які віддали життя за волю України, викликала у залі щемливу тишу.

10.

eprasa.pl d6b7372e04

Продовження з 9 сторінки

Травень приніс із собою особливе піднесення, адже цьогорічне свято символічно поєдналося з відзначенням Дня матері. Ведучі свята Наталія та Іван Довгалюки з особливим теплом і натхненням назвали весну порою відродження, яка дарує кожному віру, надію та любов. Вони нагадали, що після великодніх свят цей місяць приносить українцям особливе, потрійне свято Матері: Божої Матері, неньки-України та рідної мами. Ведучі закликали громаду вклонитися Пресвятій Богородиці, згадати у молитвах матір-Україну, яка сьогодні страждає від страшної загарбницької війни, а також піснями привітати рідних матусь і вшанувати пам'ять Кобзаря – справжнього пророка нашого народу.

Концертну програму потужним виконанням твору «Реве та стогне» відкрив славетний місцевий ансамбль «Ослав'яни», який уже понад пів століття береже українську пісню на цих теренах. Після цього підготовлені вчителями талановиті діти з пунктів навчання української мови у Сяноці, Репеді, Мокрому та Команчі спільно з молодіжною капелою під керівництвом Маріанни Яри виконали кілька пісень, переплетених поезіями Тараса. Далі ведучі нагадали про драматичний шлях повернення Кобзаря в Україну після його смерті в Петербурзі 10 березня 1861 року – довгу подорож друзів і студентства через Москву й Київ до Канева, де 22 травня 1861 року на Чернечій горі поет знайшов свій вічний спочинок згідно із «Заповітом».

Дуже зворушливим став виступ ансамблю «Сьпіванка» з Мокрого, де поєдналися пісні та вірші. Марія Білас та Олександра Гаврилець, читаючи поезію, закликали, щоб слово Кобзаря й надалі підтримувало в людях життєву силу та віру.

Опісля виступив ансамбль «Лем Ми» з Команчі у супроводі капели. Колектив прекрасно заспівав пісні та прочитав вірші про долю сироти й про те, як важливо сьогодні єднатися заради України.

Наприкінці концерту знову вийшов ансамбль «Ослав'яни». Після ліричної пісні «Зоре моя вечірняя» вони виконали піднесені твори про захист рідної землі, солов'їну мову та подяку Богові.

Особливою сторінкою цього вечора стала благодійна ініціатива. Мистецтво вкотре довело свою велику силу об'єднувати серця задля спільної мети: місцевий художник із Мокрого Мирослав Гаврилець та юний митець з України Роман Сцібайло виставили на продаж свої роботи. Ці картини, сповнені любові до рідного краю, стали символом нашої підтримки, а всі отримані кошти були передані на потреби Збройних сил України.

На завершення урочистостей емоційний тон підтримав голова гуртка ОУП у Мокрому Ярослав Машлюх. У своєму виступі він щиро подякував дітям, батькам і вчителям за віддану підготовку до концерту, а також зазначив, наскільки важливо сьогодні триматися разом та підтримувати одне одного. Голова наголосив, що Тарас Шевченко є надзвичайно важливим для нас, оскільки саме від нього почався розвиток української літературної мови, а його творчість і надалі залишається актуальною та необхідною для розуміння і збереження національної свідомості. Наостанок він пригадав усім присутнім, як важливо передавати молодому поколінню знання про спадщину великого письменника українського народу. Фінальним акордом свята стало спільне виконання «Заповіту», що прозвучало як свята клятва за вільну Україну.

Свято в Мокрому об'єднало людей навколо шевченківського слова, нашої культури та спільної допомоги ЗСУ. Вечір довів, що пам'ять про Кобзаря живе в нових поколіннях і дає нам силу та віру у вільне майбутнє України. ●

eprasa.pl d6b7372e04

Павло ЛОЗА
Фото з сайту Об'єднання лемків
(розміщене на фейсбук-сторінці Союз козаков в Польше)

Козаки та дзвін для церкви в Ґладишеві

Представники лемківської громади у Польщі протестували проти передачі дзвона з російською царською символікою церкві в селі Ґладишів на Лемківщині. «Лемки не хочуть, щоб їх використовували як інструмент для просування проросійських ідеологій чи груп, пов'язаних з російським імперським мисленням», – написала Головна управа Об'єднання лемків в офіційній заяві.

Справа стосується пожертви дзвона з символікою російської імперії православній парафії в Ґладишеві. Дзвін був подарований 9 травня Союзом козаків у Польщі (Związek kozaków w Polsce) та Козацькою організацією в Іспанії.

У своїх соціальних мережах Союз козаків у Польщі повідомив, що дзвін був відлитий з благословення православного архієпископа Паїсія, глави Перемисько-Ґорлицької єпархії Польської автокефальної православної церкви.

Дзвін отримав парох парафії у Ґладишеві отець Ярослав Ґрич під час літургії, який також благословив жертводавців.

Серед інших, на ситуацію відреагувало Об'єднання лемків (ОЛ). 27 травня Головна управа ОЛ опублікувала офіційну заяву на своєму вебсайті, зазначивши, що «з великим обуренням та глибоким занепокоєнням отримала інформацію про церемонію, яка відбулася у старій православній церкві та тій, що зараз будується в Гладишеві, під час якої представники Союзу козаків у Польщі презентували дзвін, прикрашений символікою імперської росії».

«Ця подія була відкритою демонстрацією російської імперської та військової символіки. На фотографіях, опублікованих в інтернеті, видно людей, одягнених у костюми, що нагадують імперські російські уніформи, а також людей у георгіївських стрічках – символі, який зараз чітко ототожнюється із сучасним російським імперіалізмом, агресією та війною, що ведеться проти української нації, та політикою залякування вільних народів Центральної та Східної Європи», – йдеться у заяві, в якій представники організації наголошують, що «для багатьох лемків це болісна та неприйнятна ситуація».

«Лемківщина не є місцем для пропаганди символіки держави, яка століттями була завойовником, окупантом та інструментом денаціоналізації народів цієї частини Європи. російська імперія принесла страждання, репресії та розкол на наші землі. Сьогодні, під час триваючої російсько-української війни, публічна демонстрація символів російського імперіалізму є особливо обурливою та морально неприйнятною», – пише управа організації. До того ж ОЛ рішуче наголошує, що лемківську громаду не можна ототожнювати з такою діяльністю та демонстраціями.

«Ми не погоджуємося на присутність організацій та середовищ, які публічно демонструють символи, пов'язані із сучасною російською агресією. Ми не погоджуємося на нормалізацію російської пропаганди під виглядом релігії чи традицій. Ми також не погоджуємося на інструментальне використання лемків та історії Лемківщини для побудови наративів, що служать іноземному імперіалізму», – йдеться у заяві.

Водночас організація висловлює свою рішучу незгоду з діями духовенства та середовищ, які дозволили виникнути цій ситуації.

«Ми очікуємо чіткого відмежування від символіки імперської росії та від організацій, що пропагують подібні повідомлення. Ми, лемки, сьогодні чітко говоримо: ми не погоджуємося на проросійські демонстрації на Лемківщині. Ми не погоджуємося на прославляння символів держави, яка веде жорстоку війну та намагається підкорити інші народи. Лемки стоять на боці гідності, свободи та права народів жити вільно від насильства та імперського панування», – йдеться у документі Головної управи Об'єднання лемків.

Інші лемківські організації також відреагували на цю справу. У спільній заяві Товариство лемків, Товариство «Руська бурса» в Ґорлицях, Лемківський ансамбль пісні та танцю «Кичера», Товариство розвитку Музею лемківської культури в Зиндрановій та Товариство «Лемко-Товер» чітко дистанціюються від дій та жестів, «які можуть бути інтерпретовані як вираз підтримки груп чи організацій, пов'язаних з російською федерацією».

«Ми не розуміємо дій церковної влади щодо цього», – наголошують організації у своєму спільному документі.

«Протягом поколінь лемки будували свою ідентичність на основі поваги, історичної пам'яті, міжкультурного діалогу та мирного співіснування народів і релігій. Ми знову ж таки рішуче засуджуємо російську агресію в Україні. У нинішній ситуації особливо важливими є відповідальність за символи та жести, що з'являються в громадських місцях, та усвідомлення їхнього значення для громад, постраждалих від війни та насильства. Лемківські організації не дають згоди на використання релігійної та культурної спадщини для діяльності, яка може спровокувати розкол», – йдеться у спільній заяві, в якій організації висловлюють жаль з приводу того, що ситуація могла викликати почуття нерозуміння та тривоги як серед лемків, так і серед усіх інших, для кого «моральні цінності залишаються фундаментальними».

Союз козаків у Польщі відповів на ці заяви на своїй сторінці у фейсбуці, наголосивши, що дзвін був подарований не українцям, росіянам, полякам чи навіть лемкам, а «нашій Святій Матері Православній Церкві». Автори заяви також пишуть, що ієрархи Православної церкви «не просили про цей дзвін». ●

eprasa.pl d6b7372e04

Григорій СПОДАРИК
Фото з архіву гуртка

«Через фотоапарат ти бачиш не так, як звичайна людина»

Ми досить часто пишемо про життя української школи в Ґурові-Ілавецькому – шкільні події, екзамени, освітні досягнення, виступи танцювального ансамблю «Думка» чи успіхи співочих колективів, які представляють навчальний заклад на різних заходах у регіоні й поза ним. Це добре показує, що школа для учнів стає не просто місцем навчання, але також простором захоплень, які народжуються і розвиваються тут, часом залишаючись з людиною на роки, а інколи навіть стаючи її професійною стежкою. Обираючи серед широкої шкільної пропозиції, свої зацікавлення можна розвивати й у рамах фотогуртка «Об'єктивні 1.24».

Для його учасників це не просто позашкільне заняття, а простір, де формується особливий спосіб бачення світу – уважніший, глибший, іноді несподіваний навіть для них самих. Назва гуртка, як пояснюють наші співрозмовники, пов'язана з технічною деталлю, яка водночас має додатковий сенс: «1.24 – це одне з досить частих налаштувань, які ми використовуємо. Окрім цього, сам об'єктив для нашого гуртка має дуже велике і символічне значення». Метафора, що стоїть за цим технічним поняттям, відсилає до об'єктива як частини фотоапарата і «об'єктивності» як уміння чесно дивитися на світ і фотографію, відбираючи найкращий кадр серед багатьох варіантів, шукаючи правильний ракурс і найвиразніше світло. До того ж за задумом назва мала звучати природно і українською, і польською, адже гурток представляє українську меншину, для якої мовна гармонія є важливою частиною ідентичності.

Фотографія для цієї молоді – не лише техніка зйомки, а насамперед спосіб самовираження. У розмові учасники гуртка постійно повертаються до ідеї, що камера дозволяє побачити речі, які зазвичай лишаються поза нашою увагою.

«Загалом способів фотографувати є справді дуже багато. Існують репортажі, творчі фотографії. І для нас це спосіб самовираження нашого власного "я", наших ідей», – говорять учні. Для них важливо не тільки зафіксувати подію, а й інтерпретувати її, інколи навіть створити окрему художню реальність. Як приклади згадують фотосесії з крилами, постановочні образи, тематичні зйомки, але поруч із цим – звичайні прогулянки з фотоапаратом, коли головне – просто бути уважним до деталей. Водночас для частини учасників фотографія перетворюється на спосіб інакше мислити про реальність: «Через фотоапарат ти бачиш не так, як звичайна людина. Твоя головна задача – зробити гарний, цікавий кадр, і щоб інші його зрозуміли».

eprasa.pl d6b7372e04

В обговореннях членів гуртка часто виринає тема різного бачення одного й того самого кадру. Саме це вони вважають однією з найцінніших сторін фотографії. «Дуже цікаво спостерігати, коли ти фотографію бачиш по одному, а твій колега, який також фотографує, в цьому бачить зовсім інше», – кажуть вони.

У розмові з молодими фотографами прозвучало й питання гендерного складу гуртка: чому його відвідує більше дівчат, ніж хлопців? Версії різні – від того, що в школі загалом менше хлопців, до думки, що фотографія потребує більше часу, терпіння і наступної обробки, а також уваги до деталей і емоційності.

«Фотографія передбачає не тільки фотографування, але також обробку. І не всі хлопці готові вкладати дуже багато часу», – вважають учасниці. Проте звучить і більш стримана позиція, що справа не в статі, а зацікавленні та готовності працювати з образом та часом.

Молодь поділилася й думками про особливості телефону і фотоапарата. Висновки доволі одностайні: телефон – це інструмент щоденної фіксації дійсності, тоді як апарат – інструмент глибшої роботи з образом. У такий же спосіб учасники гуртка розрізняють фотографію та відео. Для них ідеться не про конкуренцію, а різні мови, але водночас учні визнають і спільну природу обох форм: «І фотографія, і відео – це мистецтво. Просто різниця в тому, як хтось його бачить».

Важливою частиною життя гуртка є практичні досягнення. «Об'єктивні 1.24» вже мають за плечима виставки у школі та ґурово-ілавецькій ратуші, участь у конкурсах і міжнародних проєктах. Нові експозиції робіт юних фотографів регулярно з'являються в шкільному просторі, прикрашають кабінети й навіть гуртожиток. «Ми майже кожного місяця змінюємо виставки й показуємо нові серії», – розповідають учасники. Серед тем фоторобіт – танець, шкільне життя, репортажі з подій.

Одним із найпомітніших успіхів гуртка стало друге місце у загальнопольському конкурсі в Білостоці, де була представлена робота під назвою «І понесли мене мрії». На фотографії зображено дівчину в білому вбранні з крилами, що створює образ легкості й символічної чистоти. «Білий колір – це символ невинності й мрій. Це був спонтанний кадр у полі на заході сонця, але саме він отримав нагороду», – розповідають автори фото. Інші учасники також отримували відзнаки за свої роботи, зокрема у темі «подорожніх історій», де фотографія ставала способом представити внутрішню метафору руху, змін і доріг.

Особливим досвідом для гуртка стала участь у програмі «Erasmus+» і поїздка до Греції. Там вони вперше працювали повністю самостійно, без підказок керівника, створюючи власне бачення кадру. Результатом стала фотокнига, яка сьогодні зберігається у шкільній бібліотеці та є своєрідним підсумком спільного досвіду фотоклубу. Не менш важливою є й участь членів гуртка в шкільному житті, адже вони знімають усі важливі події, урочистості, концерти, виїзди, спортивні змагання.

«Абсолютно все варто просто спробувати. Ніколи не дізнаєшся, до чого лежить душа, якщо цього не спробуєш», – кажуть учні. Можливо, саме в цьому полягає головний сенс «Об'єктивних 1.24» – навчитися не лише фотографувати, а й уважніше дивитися на світ.

***

Вчитель і опікун «об'єктивних» у коментарі для «Нашого слова» зауважує:

«Фотографія вчить іншого бачення світу та розвитку чутливості. Йдеться не про те, щоб просто зробити знімок того, що бачать усі, а показати це трохи інакше, вихопити моменти, які зазвичай вислизають – чиюсь усмішку, здивування, жест, погляд. Я завжди кажу учням, щоб у висвітленні подій вони шукали щось більше, ніж очевидне, даю їм завдання, які змушують до роздумів і самостійності. Варто підкреслити, що члени гуртка дуже добре підготовлені технічно – вміють свідомо користуватися фотоапаратом, а не лише в автоматичному режимі. Я показую їм основи також на старому «Зеніті», щоб вони розуміли, як працює фотографія зсередини, а потім учні користуються кращою технікою і чудово справляються. Я теж заохочую їх брати участь у конкурсах різного рівня, і бачу, що вони самі вміють їх знаходити та надсилати свої роботи. Ми плануємо й перші індивідуальні виставки, щоб кожен з учасників міг відчути відповідальність за власну творчість і її результат».

В розмові взяли участь: Світлана Хіменчук, Кароліна Катрич, Кароліна Паламарчук, Анна Мушій, Анастасія Хоровська, Юлія Шинковська, Маргарита Мушій та Денис Федоренко. ●

eprasa.pl d6b7372e04

Леся САМЧИНСЬКА
Фото з Вікіпедії

Хранитель української історії

В історії кожної нації є постаті, які стають охоронцями її пам'яті в найскладніші часи. Для України XX століття таким титаном став Іван Крип'якевич – історик, академік і улюблений учень Михайла Грушевського. Людина витонченої європейської культури, він присвятив своє життя тому, щоб очистити українську історію від міфів і повернути її народові. Обходячи цензуру й ховаючи від радянських обшуків унікальні історичні документи, він не просто писав підручники з історії, а мав талант оживляти минуле, щоб його праці читали як пригодницький роман усі – від дітей до дорослих, від студентів до викладачів.

Народився Іван Крип'якевич 25 червня 1886 року у Львові в родині священника. Батько був доктором наук і автором багатьох праць з богослов'я. Навчався Іван у польській гімназії, яку закінчив у 1904 році. Тогочасна Галичина кінця XIX століття знаходилась під Австро-Угорщиною, але активно вирувала ідеями національного відродження, тож юнак швидко знайшов своє покликання – вступив на філософський факультет Львівського університету. Саме там відбулася доленосна зустріч: його вчителем став сам Михайло Грушевський. Головний історик країни одразу помітив уважного та неймовірно працьовитого студента. Крип'якевич став не просто найкращим учнем і помічником великого вченого, а й тим, хто продовжив його справу в часи, коли саму згадку про Грушевського намагалися викреслити з історичної пам'яті.

Вже на другому році студіювання Іван почав друкувати свої наукові статті у періодичному виданні Наукового товариства імені Тараса Шевченка, де головував його вчитель Грушевський. 1908 року Крип'якевич навіть організував «Просвітній кружок» для студентів.

Після закінчення університету з 1909 року Іван починає викладати історію спочатку у гімназії Рогатина, а потім в Академічній гімназії у Львові. Це був період «подвійного життя»: вдень вирувала педагогічна робота, а у вільний від викладання час Крип'якевич займався науковою діяльністю. У ці роки він пише праці з історії України, зокрема з козацької доби та історії культури. Їздить за кордон і багато часу проводить в бібліотеках Відня, Кракова, Варшави. Редагує тогочасні львівські часописи, у тому числі дитячий «Дзвіночок». Важливо, що він пише не просто «сухі» роботи з історії України, а й одночасно популяризує історію – створює україномовні навчальні тексти з історії для шкіл і гімназій, які на той час фактично формували національну свідомість кількох поколінь маленьких українців. Як ніхто інший, філософ та історик розумів, що виховання українських дітей неможливе без україномовної книжки, адже тогочасні школярі Галичини вчилися за польсько- чи німецькомовними підручниками. Тому Крип'якевич власноруч пише українською мовою оповідання з історії України для молодших класів та підручники з історії України для середніх і старших класів. Починає видавати перші популярні нариси з історії України не для наукових закладів чи вчителів, а для звичайних людей, які швидко стають популярними у читацькому колі. А вже у 1911 році історик захищає докторську дисертацію на тему, яку клопітливо досліджував – історію козаччини.

Історія рідного краю полонила серце Крип'якевича на все життя. В ході власних досліджень історик дійшов висновку, що Київська Русь – це автохтонна держава українців, а ворожнеча між російським та українським народом – споконвічна.

Але було б помилкою вважати, що тогочасним історикам на зламі століть жилось легко й безтурботно. Життя Івана Крип'якевича – це своєрідна хроніка виживання українського інтелігента у XX столітті. Світ навколо руйнувався, кордони перекроювалися, а він продовжував досліджувати та писати.

З початком І Світової війни українські школи закрили, і науковець залишився без роботи. На фронт його не взяли через слабкий зір, і основним джерелом доходу на той час для Крип'якевича стали гонорари від поодиноких публікацій в пресі. У 1918-му він активно підтримує створення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР), починає викладати в Кам'янець-Подільському державному українському університеті, займається культурою нової української держави, яка охоплювала Галичину, Буковину і Закарпаття. Проте злет ЗУНР тривав недовго – лише 257 днів існування, до липня 1919 року.

Після падіння української державності Львів опиняється під владою Польщі. У 1920-1930-х роках польська влада усуває вченого від серйозної академічної роботи в університеті через його проукраїнські погляди. Маючи купу вільного часу, Крип'якевич занурився в краєзнавство та екскурсійну справу. Це було не просто хобі – це була його культурна діяльність. Через екскурсії та путівники він повертав українцям пам'ять про те, що Львів упродовж століть мав насправді українське обличчя. Для історика Львів був як живий організм, де кожна стіна, підворіття чи назва вулиці ховали захопливий історичний детектив. Сучасники згадували, що Крип'якевич мав унікальний екскурсійний стиль: він зупинявся біля звичайного, на перший погляд, вікна і починав розповідати. І раптом перед очима слухачів виростали середньовічні оборонні вали, чути було гуркіт коліс козацьких возів чи крики нічної варти. Він не просто знав Львів, він його відчував душею, він жив цим містом.

Тож не дивно, що найвідомішим краєзнавчим дітищем Івана Петровича став путівник «Історичні проходи по Львові», виданий у 1932 році. До цього часу більшість путівників виходили польською чи німецькою мовами й описували місто Лева через призму польської чи австрійської історії. Крип'якевич же створив першу масштабну мандрівку містом саме українською мовою для українців.

eprasa.pl d6b7372e04

Інтереси історика не обмежувалися тільки Львовом. Він став одним із відкривачів українського туризму. У 1920-х роках активно писав до часопису «Туристика і краєзнавство», де публікував поради для мандрівників. Крип'якевич пропагував ідею, що туризм – це не просто відпочинок для тіла, а й школа самопізнання. Він вчив читачів правильно подорожувати: звертати увагу на типи сільських хат, збирати місцеві легенди, фіксувати назви урочищ. Одночасно займався дослідженням Галичини і видавав історичні нариси: «Коротка історія Галичини», дослідження про Прикарпаття, Холмщину та давні княжі міста на кшталт Галича та Звенигорода.

В 1921 році Крип'якевич бере участь у створенні Львівського таємного українського університету, де читає курси з історії України, чим буквально рятує українську молодь від асиміляції. В цей складний міжвоєнний період з-під пера історика виходять шедеври: «Велика історія України» та «Історія українського війська». Це були фундаментальні книги, які доводили, що в українців є власна тисячолітня державна традиція.

У 1939 році на Галичину приходять радянські війська. Для багатьох колег це закінчилося Сибіром або розстрілом, проте самого Крип'якевича вирішили використати як відомого і впливового історика: радянській владі потрібні були авторитетні імена для легітимізації режиму. Його призначають завідувачем кафедри історії України Львівського державного університету, а 1941 року присуджують ступінь доктора історичних наук.

Проте гра в лояльність на поприщі історичної тематики була небезпечною. Почалася ІІ Світова війна, німецька окупація, а потім – знову повернення радянської влади. Історика почали звинувачувати у фальсифікації даних про походження російського народу, пригадали і тісну співпрацю в минулому з Грушевським. Але репресувати не наважились. Натомість у 1946 році в рамках боротьби з «українським буржуазним націоналізмом» Крип'якевича з частиною львівських науковців «депортували» до Києва, відірвавши від рідного Львова та архівів. Йому поставили ультиматум: або він пише за радянськими лекалами про вічну дружбу двох братніх народів, або зникає. Аби врятувати українську наукову школу, історик обрав компроміс. Він зосередився на постаті Богдана Хмельницького. Його фундаментальна монографія 1954 року «Богдан Хмельницький» стала вершиною української (хоч і затиснутої в радянські рамки) історіографії. Але мало хто знає, яких зусиль коштувало автору видати її в розпал сталінської епохи. Крип'якевич примудрився крізь сито цензури пронести головне – ідею української козацької державності. Він мав дивовижну здатність писати так, що цензори бачили потрібні їм цитати, а українські патріоти між рядків читали правду про свій народ.

Але чи не найголовніша його заслуга в тому, що він одним з перших системно описав історію України як цілісний процес, поєднавши княжу, литовсько-польську і козацьку добу, а також заснував науковий стиль викладу історії, де не було міфології, а лише посилання на історичні джерела і структурованість. Він сформував сучасне наукове розуміння історії України і зробив її предметом системного дослідження.

Можливо, Крип'якевичу вдалося самозберегтися як українському історику в нелегких умовах тоталітаризму саме через те, що він не вів себе як бунтар чи активний борець. Натомість він був статечним інтелігентом старої львівської школи, таким собі класичним худорлявим професором в окулярах, про якого б ніхто й не подумав, що десь глибоко в його душі вирує палка любов до України. Його візитівкою були акуратні вуса, краватка-метелик та проникливий зосереджений погляд. Робочий день професора був розписаний по хвилинах. Він прокидався вдосвіта і відразу сідав за стіл. Працював систематично, щодня, без вихідних чи навіть відпусток. Кожен архівний документ заносив на спеціальні невеликі картки, і його домашня картотека налічувала десятки тисяч таких папірців, де все було ідеально систематизовано за темами й алфавітом. Історик мав репутацію строгого вченого – якщо джерело було сумнівним, він його зразу відкидав. Львівська квартира Крип'якевича нагадувала скоріше музей або бібліотеку, ніж житло, де мешкають живі люди.

Обіймаючи високу посаду, він не терпів чвар чи інтриг, мав тонкий галицький гумор і полюбляв вести делікатні історичні дискусії. Розмови про історію та культуру були частиною не тільки його професійного життя, а й родинного побуту. Із дружиною Марією Сидорович, яка також походила з галицького інтелігентного середовища, він залюбки обговорював інтелектуальні питання. Вона була для нього не просто дружиною, а найближчим другом, музою та надійним оберегом дому. Марія мужньо ділила з ним усі тяготи – обшуки, страх арешту в 1940-х роках та вимушене перенесення до Києва. Обоє синів подружжя (старший Петро та молодший Роман) стали ученими: перший – відомим хіміком, другий – інженером. На жаль, активна проукраїнська позиція молодшого сина Романа, яка йому, очевидно, передалась у спадок від батька, стала перешкодою успішній кар'єрі – в 70-х роках за 10 днів до захисту докторської його звільнили з роботи через поширення антирадянської літератури та зв'язки з дисидентами. Максимум, де після цього міг працевлаштуватися науковець, який ще вчора займався розробками водневого двигуна, – це кочегаром у котельню.

У 1953 році Івану Крип'якевичу врешті-решт дозволяють повернутися до рідного Львова, де він очолює Інститут суспільних наук Академії наук УРСР (сьогодні цей заклад гордо носить його ім'я). А наприкінці життя він нарешті отримав належне визнання: за часів хрущовської «відлиги» у 1958 році він став академіком.

Серце українського історика зупинилося 21 квітня 1967 року. На Личаківському цвинтарі у Львові його ховало ледь не все інтелігентне місто. Львів'яни прощалися не просто з видатним вченим, а з «останнім могіканом» шляхетного європейського Львова – міста, історію якого він знав до найменшого камінчика.

Іван Крип'якевич залишив по собі понад 800 наукових праць, виховавши десятки талановитих молодих істориків. Але головне – він зберіг автентичність української історичної науки в найскладніші часи, коли за слово «Україна» можна було поплатитися життям.

І якщо колись ви будете гуляти вуличками старого Львова разом з гідом, який розповідатиме колоритні оповідки про львівських міщан, монахів чи ремісників, – знайте, що велика частина цих історій існує саме завдяки дослідженням Івана Крип'якевича. Його наукові праці і туристичні порадники перевидаються і сьогодні, залишаючись класикою, яка не старіє. ●

eprasa.pl d6b7372e04

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Дітиньство нашых дідів

Дітинячы рокы нашых предків были іншы од нашых. Росли так само як мы, але іхні будны дны щільнішше выповнены были роботом (и то нелегком). Коровы мусіли напасти перед выходом до школы, зато ставали разом зо сходом сонця. Зо школи тіж часом ишли просто на поле. Мама споминали, же робили так, бо хотіли моій бабі Парасці допомочы при окопуваню, або копаню компери. Товды садило ся іх під мотику, окопувало и копало тіж лем мотиком, та найчастішше была то робота жен. В селах сущых під Маґуром (адже в моім Гладышові и Вірхни) нихто бандур, ґруль ани земляків не садил. В неєдні хыжы то компери нераз были на сьніданя, на полуденок и на вечерю, мі найбарже смакували поваляны в попелі. Гродил єм ся юж на Долишнім Шлеску, але першы такы компери ім єм в Гладышові. Ниґда не забуду, як мі смакували. Баба Параска хпекли іх при печыню хліба (дома мама тіж хліба не купували). Кєд компері поваляны в попелі баба выняли и выопавали (обсукали в кошыку, жебы хоцкі з грубша очыстити іх з попелу и хоц з части спаленых уп), першый раз ім єм іх з великым смаком зо сьвіжым маслом, котре сам єм скорше справил.

Чытач статті «О сопружествах дідів-прадідів» знає юж, чом дітиньство нашых предків часто было дуже коротке. Там было юж о тім, же під вінці ставали 14-літні дівчата, а наймолодшый молодий мал лем 15 років. Не вірю, же мали юж дітинячы рокы за собом. Не знам што было ліпше, нераз особа стаюча під вінці з так молодым сопругом нераз была старша од нєй о кілька або и кільканадцет років. 7 лютого 1804 р. поженили ся: *Paweł Postił*, маючый юж 33 рокы и 17-літня *Maria Petra Madzuli Corka*. Згадую іх, бо Павло єст посьлідным нащадком старинного гладышівского рода, гнеска по його роді остала лем Постолівка – адже гладышівска ріля. Вшытко, што о них и о іхнім вінчаню мож повісти, вишше юж было. В книгах єст так мало, бо товды, кєд брал дахто шлюб, записовано о них лем тівко. Лем ци під вінці стают особы вільного стану ци вдівці, та ци іхня релігія єст католицка (чытай греко-католицка) ци інша (адже некатолицка). Зрештом, в гладышівскых и вірхнянскых книгах метрикальных вшыткы крискы поставлены сут в колюмні «Релігія католицка». Зато, кєд 5 лютого 1787 р. вінчала ся лем 15-літня *Pelagia Wanciakania* и 22-літний *Jan Potocki ze wsi Zdynia*, знаме о них так мало, лем вік и рід молодиці, но и рокы и рід молодого, та же жену заберат до сусіднього села (такого назвиска більше в сесых селах не є). Не знати ани в котрий листопадовий ден 1789 рока під вінці ставала лем о рік старша (адже 16-літня) *Maria Sirotycha z Gładyszowa*, та маючый юж 28 років *Andrzey Fil pracowity* (адже ґазда) *z Gładyszowa*. Правду повісти, то не знам, што было гірше, ци тото, же молодий был дуже старшый од дівчате (котре брал си за жену), ци сесе, кєд обоє молодята были барз молоды. Сьпіванка: *На поточку'м прала*… підповідат, же перше.

19 лютого 1799 р. женил ся лем 19-річний *Jan Pałowczan Mykuły syn* и *Ewa Jana Dziamby corka*, маюча лем 16 років. Зас *Marianna rustici* (селянина) *Petri Mykulak filia* (дівка) и *Hyeronimus Fedorko filius* (сын) *Joannis Fedorko rustici* повінчали ся 8 марця 1818 р., молода мала лем 14 и ½ рока, а йому было 19 и ½ рока. Вінчали ся першый раз, бо криска при них стоіт в рубрыці *Caelebs* а не *Viduus* ци *Vidua*. Бесідую о тім, бо товды не все так молоды люде скорше не были юж з дакым іншым звінчаны (але о тім о хвилю). Медже барз молодыма молодятами была и менша ріжниця віку, гнеска нихто бы іх не звінчал. 16 лютого 1822 р. женили ся: *Basilius Skrypak Joannis Skrypak filius* маючый 17 років и лем 16-літня *Ahaphia Joannis Car laboriosi filia* (*laboriosi* то златинізуване „pracowity"– адже селянин). Лем по 18 років мали: *Stephanus Rusynko incola ex Małastow* („incola"– ґазда мешкаючый в несвойой хыжы) и *Aquila incola Basilii Urban filia*, шлюб брали 22 листопада 1832 р. Лем по 17 років мали: *Emilianus Dziamba filius incola Simeonis et Ewae Dziamba* и *Theodoria filia Taraponis et Ewae Szmayda incola*, а поженили ся 5 лютого 1837 р. Чытачы статті «О сопружествах дідів-прадідів» не счудуют ся, же при них стоіт такє: *Podpisani przy Swiadkach wyzey wyrażonych zezwałamy dzieciom naszym na małzenstwo +Seman Dziamba; +Tarapon Szmayda. Subscripsit Felix Przysłopskiy Administr.* (*Записал Фелікс Прислопский Адміністр*(атор).). Цікавым єст ту сесе, же наглі *Taraponis* стає ся Тарапоном, а *Simeonis* Семаном. Пелагія, идуча юж другий раз за муж, тіж мала лем 17 років, 9 марця 1834 р. другым єй мужом стал лем 18-річний *Andreas Płaskiń filius Michaelis et Marianna Płaskin filius.* Не є запису першого єй вінчаня, бо гродила ся и жыла в іншім селі, а товды тіж молодят все вінчал парох молодиці, а в нас товды парох был праві в каждій веси. Завдякы тому, што єґомосьць записали в колюмні „Sponsa" (Молодиця) в гладышівскій метрикальній книзі, істим не лем того, же молодіся Пелягія была вдовом, а познаєме єй першого мужа. Записано, же то: *Pelagia Petryszyn defundi* (покійного) *Theodoris et Ahaphiae Petryszyn filia, 1° Voto Basilii Hodoba uxor* (*перша жена Василя Годобы*). Мала тівко само років што Теодозия (дівка Тарапона и Євы), та чытачы вшыткых *Лемківскых сторінок* знают чом при нєй згоды родичів не найдеме, новым доповім, же в 1834 р. єґомосьці іх ищы не записували.

Згадам ищы наймолодшого пана молодого, был ним: *Eithalus Drybczak filius Joannis Drybczak agricola in Wirchnia et Maria natae de patre Gregorio Gambal in Kwiatonia Agricola* (адже то: *Еіталюс Дрибчак, сын Ваня Дрибчака ґазды з Вірхні и Марії, народженой з вітця Гриця Гамбаля, з Квятони ґазды*). Народил ся 21 січня 1926 р., але записаний єст яко *Etalus*. Іншой особы, маючой такє імено (*Etalus-Eithalus*) не є ани в гладышівскых, ани в вірхнянскых, метрикальных книгах. Еталий 25 листопада 1841 р. (яко Еіталюс) бере шлюб з кус старшом од себе дівком (маючом 20 років). Його женом стає: *Julianna filia Nestoris Bodoń agricola loci et matris Maria natae de patre Basilio Barna rustico in Żdynia.* Додам, же слова *rustico*, хоц має характерний, основный корін („рус-"), не мож брати за Русина ци Руснака. Сесе латинскє слово переложене на наше все замінит ся на простого селянина. Русина записано бы там як Ruthenusa. Жена Еіталюса при народинах записана єст так само як и при вінчаню. *Julianna* народила ся 4 липця 1821 р. в Гладышові в хыжы нр 41, а єй муж в Вірхни під номером 7. Кєд

eprasa.pl d6b7372e04

женят ся єст юж кілька років по зміні способу запису даных в метрикальных книгах (цезуром єст рік 1835, но а они вінчали ся 25 листопада 1841 р.), адже нич чудного, же при іхнім вінчаню записано и сесе: *Niżey podpisani przy swiadkach wyżey wyrażonych zezwałamy dzieciom naszym na małżenstwo +Iwan Drybczak; +Nestor Bodoń, oycowie*. Ту тіж доходит до цікавой переміны, *Nestoris* стає Нестором, а *Joannis* Іваном. *Etalus-Eithalus* лем два разы єст записаный, кєд го кстят и вінчают, на певно гмер, але в книзі гмерців го не є. Міг померти в час голоду и епідеміі, деси медже 1847 а 1849 роком. В рубриці „Уваги" першый запис з дописком *Pro fame* (адже з голоду) появил ся 13 червця 1847 р. Того дня хоронений был лем 17-літний *Niceporus,* померлий 11 червця 1847 р., адже товды не чынили ищы похорону в дни смерти, не мали сьвідомости великой загрозы для жывых (епідемія справила, же товды вымерли ціли родины). Посьлідный впис з дописком бесідуючым о епідеміі (*Epidemia, Tyfus, Dissenteria, Cholera* – бесідучым, же смерт барз небезпечна єст для жывых) зроблено 3 жовтня 1849 р. Товды *Cholera* заберат з того світа лем деси з 35-літнього *Filipus*(a) *Jacuk*(a) *grenadius*(a) *miles C.R. Kremencensis Venatorum Regiminis 8^{00} Compagnia ex Russica* (*Филипа Яцука ґренадєра вояка Ц.Р. Кременецкого Мисливецкого Полку 8 Компанії з Россиі*). Найгірше было в році 1847, в Гладышові гмерло товды аж 152 осіб, при 107 (в тім 70 дітьох) записано, же забрала іх: *Epidemia, Tyfus, Dissenteria, Cholera* або голод (*Profame, Pro fame, Prae fame*), а 45 осіб (в тім 24 діти) гмерло нибы то так як все чловек гмерат (Ordinaria). Додам, же попереднього рока в сесім селі гмерло лем 14 осіб (в тім 2 діти), подібні было и в 1845, товды похоронів было лем 16 (в тім 7 дітинячых). В 1844 році похоронено тіж недуже жытелів Гладышова, лем 18 (10). Кус більше люди гмерло в 1843 році, аж 29 (17), подібні як и в 1842 (30, в тім 15 діти). Гладышовяне и вірхняне найчастішше гмерают смертьом натуральном (*Ordinaria*) або зо старости (*Senectus*), голод вернул до них ищы в роках 1853 и 1854. Епідемія нераз ся ищы трафляла, але такого лиха як в 1847 юж ниґда не было.

Вертаме до жывых молодых. Хочу підчеркнути, же медже товдышньом вдовом и вдівцьом была велика ріжниця. Вдовец найчастішше барз скоро зас ся женил, бо діти были мали и потрібували жіночой рукы, а найбарже материнной любови. З посьліднім складником домашнього щастя было тяжше и складнішше, не дармо за другом женом иде погана слава, друга и третя мамом єст не для вшыткых діти свого мужа, часто и другы жены нашы дідів для пасербів были лем мачохами. Попелюшка (Kopciuszek) Charlesa Perraulta (ци Wilhelma и Jacoba Grimm) доводит, же не лем в нас мачоха має злу славу. Мож повісти, же самы приправилі сы вдовы рогы. Третя жена нашого Василя тіж дбала лем о свої дівкы, а діти, зроджены з першой и другой його жены мусіли ищы тяшше робити ниж шыроко в сьвіті знана Попелюшка. Часто примерали голодом (бо третя ґаздыня сесой вірхнянской хыжы ідло тримала під ключом и выділяла го як лікарство), та за быле што зберали не лем штурханці, але и разы. О забавах и гуляню не было ани мовы. За быле што были караны не лем тілесно, были биты чым попало и де попало. Часто діставали дубельтову кару, по битці не діставали ідла. Адже неєдна товдышня лемківска Попелюшка (або Попелюшок) не лем не ставал княгыньом (або князьом), они передвчасно сходили з того світа. Попелюшка Марина з Вірхни померла маючы лем 13 років.

Далі буде

131-й День народження Епіфанія Дровняка в Криниці

Фото з сайту Об'єднання лемків

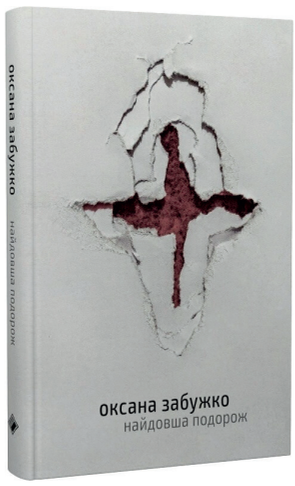

eprasa.pl d6b7372e04

Оксана Забужко,
«Найдовша подорож».
Київ: Комора, 2022. – 165 с.

Леся КОРОСТАТЕВИЧ

Довга лінія конфлікту

«Найдовша подорож» з'являється під час важкого для України етапу – після 24 лютого 2022 року, коли повномасштабне вторгнення росії змусило не лише світ, а й самих українців уважніше придивитися, що відбувалося в країні останні десятиліття. Цей текст – спроба осмислити події, які на перший погляд не мали очевидного зв'язку. В книжці вони ж постають як цілісна логічна історія. Як пише Забужко, що ще залишається письменнику, коли війна перевертає буденність догори ногами – тоді залишається «пам'ять, мова, запас нерозказаних історій». І саме до цього звертається авторка, використовуючи власні інструменти для осмислення.

Книжка починається з особистого досвіду письменниці – початок повномасштабної війни та її виїзд за кордон для презентації книги напередодні вторгнення. Один із ключових меседжів книжки – думка про те, що російсько-українська війна не почалася у 2022 році і навіть не у 2014-му. Вона значно глибша і пов'язана з розпадом СРСР та небажанням російських еліт змиритися з незалежністю України. Письменниця наголошує, що для росії Україна ніколи не була просто сусідньою державою – це частина імперського проєкту, який намагалися відновити різними способами. У центрі – два умовні виміри: приблизно тридцятилітній, пов'язаний із періодом після розпаду СРСР і становленням незалежної України, та значно глибший, який охоплює довгу історію відносин між росією та Україною. Ці два рівні постійно накладаються одне на одного, і сучасна війна виглядає як продовження довших процесів.

У роздумах Забужко повертається до подій 2014 року, до Майдану, до періоду формування незалежності України. Авторка також приділяє увагу Заходу і тому, що не всі закордонні політики можуть відповідно зрозуміти процеси, які відбувалися після 1991 року. Зокрема і те, що Захід не виграв «холодну війну», а лише припинив її, не довівши справу до кінця. І через це залишилися невирішеними основні проблеми – росія весь час намагається повернути владу над територіями, які вважає своїми, що і призвело до нинішньої війни.

Важливим в тексті є теж аналіз дій колишніх політиків в цих процесах, наприклад, авторка згадує про Єльцина, Януковича тощо. Адже вони були елементами більшого сценарію, а саме спроб відновити імперський вплив.

Авторка додає деталі, які тепер здаються зовсім невипадковими: наприклад те, що сухпайки для російських військових були заготовлені у промислових масштабах ще раніше, і саме з ними російська армія зайшла в Україну у 2022 році, а виготовили їх ще у 2014-му. Також звертає увагу на використання старих карт 1985 року чи логіку військових дій, що підкреслює довготривале мислення росії щодо нападу на Україну.

Письменниця зазначає, що 2008 рік слід вважати переломним. Тоді, після нападу росії на Грузію, диверсійна війна кремля проти України перейшла в нову фазу. Сюди ж можна віднести і газові домовленості між Юлією Тимошенко та владіміром путіним, які мали довготривалі негативні наслідки для країни. А подальші політичні зміни, зокрема перемога Віктора Януковича і поступове ослаблення української армії, лише зміцнювали позиції росії.

Окремо Забужко описує реакцію Заходу, його «глибоку стурбованість» та настрої українського суспільства після лютого 2022 року. Вона також відстежує, як росія крок за кроком намагалася чинити психологічний тиск на прикордонні українські міста. Як-от Харків – це місто ще під час Майдану було стратегічно важливо взяти під контроль. І на сьогодні ключові міста залишаються одними з головних об'єктів постійних обстрілів.

Письменниця акцентує увагу на мисленні, сприйнятті, коли потрібно бачити глибше, а не тільки те, що лежить на поверхні. Тому що розуміння може формуватися поступово. Інколи це вимагає повернення до вже відомого і переосмислення з новою інформацією та з новим контекстом. Саме тому багато речей, які сьогодні здаються очевидними, потребували часу, щоб їх розгледіти.

Цей есей допомагає зсередини пояснити український досвід іноземному читачеві. Авторка фактично перекладає складну історію України мовою, зрозумілою для закордонного читача. Вибудовує логіку подій і показує, як вони пов'язані між собою.

Для іноземного читача цей текст заповнює прогалину, яку зазвичай не видно в європейському чи американському інформаційному просторі. Там Україна часто з'являється як набір окремих новин – Майдан, Крим, повномасштабна війна – без пояснення, як одне переходить в інше. Тому книжка намагається з'єднати ці фрагменти в одну безперервну історію, щоб показати послідовність, логіку і передумови. Наприклад, Майдан 2014 року постає як відповідь на попередні політичні рішення і тиск з боку росії, а анексія Криму – як продовження цієї ж лінії, а не окремий конфлікт. Тому і повномасштабна війна 2022 року виглядає як наступний крок у вже тривалому протистоянні.

Цей текст напевно змусить задуматися і почати аналізувати. Позаяк подано набагато ширший масштаб цієї війни, і він не вимірюється десятиліттями, а тягнеться століттями. Забужко описує цю війну в ширшому культурному контексті, який так насправді не має чіткої дати початку.

Через це «найдовша подорож» починається задовго до 2022 року і не зводиться до останніх років. Це процес, який не має простої або очевидної точки завершення і триває далі, виходячи за межі того, що зазвичай сприймається як «теперішня війна». ●

eprasa.pl d6b7372e04

XXX Мандрівний фестиваль української культури

19.06.2026 (п'ятниця), Колобжег, початок о 16.30, Regionalne Centrum Kultury, ul. Solna 1
Виступають:
● Національний академічний ансамбль «Гуцулія» – Івано-Франківськ ● Хор «Майстерня пісні» – Кошалін ● «Вишиванка» – Початкова школа № 2 – Білий Бір ● «Мелодія» – Початкова школа № 2 – Білий Бір ● «Вітрогон» – Початкова школа № 2 – Білий Бір ● «Акцент» – група мажореток – Ужгород ● Солісти української естради: Олег Чигер – Івано-Франківськ, Гуцул-Хуліган – Івано-Франківськ

21 червня 2026 (неділя), Валч, початок о 12.00, Wałeckie Centrum Kultury, Plac Zesłańców Sybiru 3
Виступають:
● Національний академічний ансамбль «Гуцулія» – Івано-Франківськ ● «Вишиванка» – Початкова школа № 2 – Білий Бір ● «Мелодія» – Початкова школа № 2 – Білий Бір ● «Вітрогон» – Початкова школа № 2 – Білий Бір ● «Акцент» – група мажореток – Ужгород ● Солісти української естради: Олег Чигер – Івано-Франківськ, Гуцул-Хуліган – Івано-Франківськ

У Валчі в неділю 21 червня 2026 року заплановано коровод центром міста – з Площі Свободи (Placu Wolności) до Валецького центру культури. Це також маніфестація проти московської агресії. Якщо матимемо згоду – вирушаємо о год. 11.00. Якщо ні – флеш-моб відбудеться біля Валецького центру культури.

21 червня 2026 (неділя) – другий концерт – Швеція біля Валча, год. 18.00
Виступають:
● Національний академічний ансамбль «Гуцулія» – Івано-Франківськ ● «Акцент» – група мажореток – Ужгород ● Солісти української естради: Олег Чигер – Івано-Франківськ, Гуцул-Хуліган – Івано-Франківськ

Колишні мешканці села Тростянець і Грозьова та їхні нащадки запрошують всіх охочих взяти участь у ювілейному десятому з'їзді у рідних селах.
Заходи відбудуться **26-28 червня 2026 року.**
Щиро запрошуємо всіх колишніх мешканців, їхні родини, нащадків та друзів до спільної зустрічі, спогадів і вшанування історії наших сіл.
Детальніша інформація за номером:
+48 609 271 201 – Богдан Патра (Тшеб'ятів).

Управа Мазурського відділу Об'єднання українців у Польщі та греко-католицька парафія у Ґіжицьку щиросердечно запрошують на

Свято дитячої творчості-2026
пов'язане з Днем Родини

Захід відбудеться **14 червня 2026 р. (неділя) з 14.30 до 18.30**
Ділянка відпочинку
Ридзево 126, вул. Plażowa, 11-513 Miłki

Презентація мистецьких програм
учнів з пунктів навчання української мови, греко-католицької релігії та дітей з України, які навчаються в мазурських школах.

Артистична програма гостей з Вармії та Мазур:
● Колектив «Extrime Kids» Центру культури з Мілок
● Вокальний ансамбль «Сузір'ячко» з Ольштина
● Ансамбль пісні та танцю «Niegocin» з GOKiR Вількаси
● Учні Загальноосвітньої школи № 8 імені Лесі Українки з українською мовою навчання в Бартошицях.

Інтеграційні заняття з культурними аніматорами, спортивні ігри.
Планується присутність 50-особової міжнародної групи дітей, які беруть участь в обміні між містами-партнерами: Дубно – Україна, Квердфурт – Німеччина, Ґіжицько – Польща.

Офіційне закриття заходу о 19.00.

Від імені організаторів
голова Мазурського відділу ОУП ***Іван Пік***

23 травня 2026 р. відійшов у вічність
Іван Тимошук
який народився у 1958 р. в Білому Борі.
Світла Йому пам'ять!

Щиросердечно дякуємо всім, хто взяв участь у похороні. Особливу подяку складаємо панові Володимирові Фільові за зворушливий спомин про Тата, його внесок у життя української громади та участь у будові церкви в Білому Борі.

З вдячністю –
дочки Наталія та Марія Тимошук

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10 / +48 661-420-649, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Lesia Korostatevych (Warszawa), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1400 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl d6b7372e04

СВЯТО ВРОЦЛАВА 2026

РАЗОМ У ВРОЦЛАВІ

Великий Вроцлавський пікнік
та Свято Івана Купала

20.06.
год.: 12:00–22:00

Вхід ВІЛЬНИЙ!

Park Pawłowicki

КОЛЕКТИВИ:

- Tołhaje
- Karczmarze
- Re-Karpaty
- Dostłar
- Nami-ren
- Танцювальний ансамбль „Барвінок"
- Дитячий хор „Kapusta Band"
- Ансамбль танцю „Студенти танцюють ".
- Лемківський ансамбль пісні і танцю «Kyczera»
- Учні початкової школи №108
- Heimatsänger та танцювально-співочо-театральна група
- Об'єднані хори початкової школи №39 у Вроцлаві та школи діалогу культур Etz Chaim
- Об'єднані академічні хори та Представницький оркестр Сухопутних військ у Вроцлаві
- Ансамбль пісні й танцю «Wrocław»

ПОКАЗИ:

- Японські бойові мистецтва — „Nami-ren"
- Вистава «На межі королівств» — Gwardia Gryfa
- Обряд лемківської Купальської ночі — „Kyczera"
- Світлова ілюмінація «Розквітни вночі- йди слідом квітки папороті»
- Перша медична допомога

МАЙСТЕР-КЛАСИ ТА АНІМАЦІЇ

- плетіння вінків
- бджільництво
- танцювальні
- монотипія
- орігамі
- малювання та живопис
- створення гербаріїв
- рукоділля
- читання казок
- аквагрим

СПОРТИВНА ЗОНА

- спортивні змагання
- вуличні шахи
- військова смуга перешкод
- основи рукопашного бою
- тролей (з'їзд по канату)

БЕНКЕТ «РАЗОМ У ВРОЦЛАВІ»

- Міжнародна дегустація!

www.piknik.wroclaw.pl

ЗАХІД ОРГАНІЗОВАНО ЗА ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ ГМІНИ ВРОЦЛАВ

ОРГАНІЗАТОРИ ТА ПАРТНЕРИ: Związek Ukraińców w Polsce; Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu; wrocławskie centrum rozwoju społecznego; Wrocław miasto spotkań; KRUWIO; Formuła Dobra Hospicjum dla Dzieci; #PijKranówkę

ВИЩІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ: Uniwersytet Wrocławski; Politechnika Wrocławska; Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu; Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu; Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu; AWL; Papieski Wydział Teologiczny; Akademia Sztuk Teatralnych; Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu; Akademia Wychowania Fizycznego im. Polskich Olimpijczyków we Wrocławiu; Politechnika Opolska; Uniwersytet Opolski

eprasa.pl d6b7372e04